

Ds Jaco Zuurmond

28 juli 2013 – 6^e van de zomer
Genesis 18, 20-33 / Lukas 11, 1-13
Verlos ons van het kwaad

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus, Misschien wel het meest opvallende verschil tussen het Onze Vader zoals de Evangelist Lukas dat heeft opgetekend, en het Onze Vader zoals wij dat uit de christelijke geloofstraditie kennen is dat de zin 'red ons uit de greep van het kwaad' (of: 'verlos ons van de boze') bij Lukas ontbreekt. Het is sowieso opvallend dat een tekst die in de latere christenheid zo belangrijk is geworden door Matteus en Lukas niet éénstemmig wordt overgeleverd. Beide Evangelieën leggen de tekst nota bene Jezus zélf in de mond... en komen dan toch met twee verschillende versies. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat in de loop van de geschiedenis, na vele male overschrijven van de oude Bijbelteksten de beide versies steeds meer op elkaar gingen lijken. Er zijn uit de geschiedenis heel veel tekstversies van het Lukas-evangelie bekend waarin Jezus wél bidt om de redding van het kwaad. Dat hoeft niet eens met kwade opzet te zijn gebeurd. Stel je voor, je zit met twintig monniken in een auditorium, één leest het Evangelie voor, en de andere monniken schrijven op wat ze horen. En dan klinkt ineens een overbekende tekst. Ach, dan kan het zo gebeuren dat bij één van die twintig de pen haast vanzelf verder schrijft na 'breng ons niet in beproeving' – met 'maar red ons uit de greep van het kwaad'. En als een volgende generatie die foute versie vergelijkt met de goede versie, dan kunnen ze maar zo de foute versie (met die 'redding uit de greep van het kwaad') voor de ware aanhouden... en vermoeden dat de kopiist van de korte versie juist wat vergeten is. Zo groeide door de geschiedenis heen ook een Lukas-Evangelie mét de 'redding van het kwaad'. We kunnen dat bijvoorbeeld lezen in de oude Statenvertaling. En zelfs in de Herziene Statenvertaling! Wetenschappers hebben echter in zeg de vorig eeuw toch wel éénduidig bewezen dat de oorspronkelijke versie van het Lukas-Evangelie kort was: een 'onze Vader' zonder 'redding uit de greep van het kwaad'. Dat doen ze door a.h.w. stambomen van de verschillende overgeleverde tekstfragmenten te maken. De oertekst van het Lukasevangelie, door Lukas zelf geschreven, is helaas niet bewaard gebleven. Maar door steeds op een rij te zetten welke latere tekstversie een kopie is van welke eerdere tekstversie kan je langzaam maar zeker steeds verder terug in de tekstgeschiedenis, en zo krijg je toch een heel nauwkeurige benadering van de oertekst.

Los van de hang naar éénstemmigheid – Jezus zal immers toch niet twee verschillende teksten hebben uitgesproken – zijn er ook inhoudelijke redenen om de oertekst van Lukas tóch maar liever aan te vullen. Want stel je voor dat we het Onze Vader voortaan zouden bidden volgens Lukas. Dus zonder de bede 'red ons uit de greep van het kwaad'. Zouden we die bede dan niet missen? Ik denk van wel. Want er is kwaad in deze wereld. En dan denk ik nog niet eens aan het kwaad in de natuur: De vele rampen die onontkoombaar met het schepselen bestaan samenhangen. Bij het bidden van de bede 'red ons uit de greep van het kwaad' denk ik zelf veel meer aan het kwaad als macht. Die macht in ons én buiten ons die al te vaak onze keuzes bepaalt, al te vaak ons leven stuurt... richting het verderf. De macht van woede en agressie. De macht van onze overheersingsdrang, steeds weer. De macht van onze hebzucht en ons winstbejag. De macht van bedrog, dat vaak klein begint maar dat totaal verstikkend kan worden. Onze gewelddadigheid... En dat zit allemaal nog in onszelf. Maar ook in ons samenleven als geheel zitten allerlei krachten die al te vaak ons denken en doen ten kwade bepalen. Denk aan groepsbelang, aan 'moordene concurrentie', aan eerezucht, aan oude tradities die zo vaak de voortgang belemmeren, maar waaraan men zich op straffe van isolement niet kan onttrekken – gij zult wél autogordels dragen maar niet inenten. Denk aan de macht die dictaturen over mensen hebben. Denk aan het apartheidssysteem in Zuid Afrika... hoe zouden wij het hebben gedaan als wij daarin als blanke mens waren opgegroeid. Dat zijn systemen die zich zo diep in een samenleving wortelen. Dat is dan kwade macht. Het dwingt mensen tot keuzes, waar zij op dat moment weliswaar in geloven, maar waar je achteraf alleen maar met schaamte op terug kunt zien. Er is kwade macht in ons samenleven, die vaak grote is dan wij zelf kunnen zijn – kwade macht. En daarom bidt dus de kerk van alle eeuwen van harte om 'redding uit de greep van het kwaad'. Een bede die eigenlijk niet gemist kan worden.

En toch laat Lukas deze bede weg (er van uitgaande dat hij van het bestaan van deze bede op de hoogte was). Na 'en breng ons niet in beproeving' volgt dus niet 'maar red ons uit de greep van het kwaad'. Sterker nog. Bij Lukas houdt hier het gebed op. "Vader, laat uw naam geheiligd worden en laat uw koninkrijk komen.

Geef ons dagelijks het brood dat wij nodig hebben. Vergeef ons onze zonden, want ook wijzelf vergeven iedereen die ons iets schuldig is. En breng ons niet in beproeving.” Punt. Amen. Waarom zou Lukas niet verder gaan? Dat is natuurlijk gissen. Maar feit is dat het Onze Vader in Lukas’ korte versie anders gaat klinken.

Anders gaat voelen. De ‘redding uit het greep van het kwaad’ is natuurlijk behoorlijk abstract, ver weg, ver van ons bed. Terwijl ‘ónze verzoeking’ heel concreet, dichtbij is. Door bij de verzoeking te eindigen voorkomt Lukas dat we van onszelf weg lopen, weg schieten. Dat grote ‘kwaad’ mag dan wel een groot lijden zijn in ons leven... is het niet even vaak een alibi? Kan ik er wat aan doen? Die vluchtweg ontbreekt ten ene male bij Lukas. Ja, jij kunt er wat aan doen. Het zijn jouw keuzes die het verschil maken. En bid er maar liever met alle kracht die in jou is om dat God jou daarbij helpt. Dat God jou bijstaat in jÓuw eigen concrete keuzes. Dat Hij de tegenstem wil zijn waar jij in jouw eigen keuzes je verwijdert van zijn grote verhaal van Schepping tot Voltooiing. Dat Hij jou tot de orde roept wanneer jij voorbij leeft aan je naaste. Dat Hij jou wil helpen je, net als Abraham, te houden aan zijn Woord van liefde en vergeving, in al jouw beslissingen, onder welke druk die ook staan.

In der Beschränkung zeigt sich der Meister, zo luidt het vaak zÉér ware woord van Goethe – in de beperking toont zich pas de ware meester. Nogmaals... de kerk heeft er met goede reden voor gekozen om ook te bidden om redding uit de greep van het kwaad. Maar dit korte gebed van Lukas heeft ook wat. Heeft veel. Omdat het raakt. Het raakt ons heel direct: Breng ons niet in beproeving. Punt. Amen